De keuzemogelijkheden bij Quercus zijn groter dan gedacht. Wie binnen het sortiment zoekt, vindt verrassende vertegenwoordigers. Langzaam komen die beter beschikbaar. Kweker Peter Vanlaerhoven: 'Kiezen voor minder bekend komt de biodiversiteit ten goede.'

Tekst en fotografie: Emiel van den Berg

Plantnaam: Quercus marilandica
Groeivorm: middelgrote boom
Blad: omgekeerd eirond, gelobd
Bloem: groengele katjes
Bijzonderheden: opvallende herfstkleur

PETER VANLAERHOVEN:

'Uitlopende blad opvallend gekleurd'

Het overgrote deel van de circa vijfhonderd Quercus-soorten is bladverliezend, een klein deel is bladhoudend en een paar zijn halfbladhoudend; afhankelijk van de standplaats en leeftijd blijft het blad – al dan niet in verdroogde toestand – in de winter aan de boom. Voor vrijwel alle soorten geldt dat ze tot boom uitgroeien, soms van immense omvang en hoge leeftijd. Niet voor niets noemt men de eik de koning van het bos en behandelden vroegere culturen hem als heilig.
Het geslacht behoort tot de Fagaceae, de beukachtigen ofwel napjesdragersfamilie. Vrouwelijke bloemen van sommige vertegenwoordigers dragen aan de voet een uitsteeksel, een napje. De Fagaceae is een van de belangrijkste bomenfamilies van het noordelijk halfrond waartoe ook Fagus en Castanea behoren. Slechts een paar geslachten groeien ten zuiden van de evenaar.
Omdat Quercus over het algemeen traag groeit, is het hout zeer sterk. Zelfs onder water blijft het lang goed; de reden waarom men er vroeger vaak schepen van bouwde en waardoor er in de zeventiende eeuw een gebrek aan volgroeide exemplaren ontstond. Daarom werden in Europa steeds meer Amerikaanse eiken – Q. rubra –aangeplant. Die groeit weliswaar sneller, maar de houtkwaliteit is minder.

BIODIVERSITEIT

Kweker Peter Vanlaerhoven heeft een uitgebreid sortiment van veelal minder bekende houtige gewassen. Biodiversiteit is zijn beweegreden. "Met biodiversiteit verrijk je de leefomgeving, creëer je volop leven. In tuinen en openbaar groen mag daar meer aandacht voor komen." Opvallend is zijn aanbod van Quercus. Q. marilandica is de soort die hem met name in het voorjaar boeit. Dan kan hij met verwondering kijken naar het jong uitlopende loof dat opvallend gekleurd is. "Het is iets voor de goede kijker, maar zelf ben ik iemand die juist op die details inzoomt."
Het uitlopende blad van deze soort is prachtig geschakeerd in de kleuren rood, oranje en geel. Een verrassende sierwaarde in het voorjaar, een periode waarin de meeste eiken nogal onopvallend zijn. In de zomer kleurt het blad glanzend donkergroen en in de herfst vertoont het opvallende vurige tinten. Vanlaerhoven prijst verder de opvallende bladvorm. Q. marilandica heeft omgekeerd eirond tot omgekeerd driehoekig blad dat aan de bovenzijde ondiep is gelobd. "Ook de ruwe structuur is anders dan we van de bekende eikensoorten gewend zijn."
Q. marilandica heeft geen Nederlandse naam. Fransen spreken over Chêne noir, Duitsers over Schwarz-Eiche. De boom groeit van nature in het oosten en zuidoosten van de VS. Daar haalt hij forse hoogtes tot boven de 20 meter, in Nederland is de hoogte bescheiden, maximaal 10 meter. "Een prima boom voor de middelgrote tuin." De boom vormt een wat onregelmatige, afgeplatte kroon en bij oude bomen is de bast blokvormig gegroefd. In de vrije natuur groeit deze eik nog op de armste bodems waar hij dan meer struikvormig blijft. Warmte wordt prima verdragen.

ZOEKWERK

Q. marilandica is een onbekende eikensoort. De verkrijgbaarheid is bescheiden. "Het vraagt wat zoekwerk, maar ook bij andere kwekers zijn er te vinden." Aan de opkweek ligt het niet. "Zaad is eenvoudig vanuit Amerika te bestellen." Als alternatief noemt Vanlaerhoven de eveneens minder bekende Q. stellata. Ook dit is een kleine boom met een bijzondere bladvorm, ruw aanvoelend blad en een fraaie herfstverkleuring. De uitloop in het voorjaar is minder opvallend dan bij Q. marilandica.
Beide genoemde bomen zijn vrij van meeldauw, benadrukt Vanlaerhoven. "Net als de in Amerika veel gekweekte Q. falcata, ook een soort die veel meer aandacht verdient." Tot slot over de toepassingsmogelijkheden: "Wat niet veel mensen weten, is dat eiken goed snoei verdragen, van jonge planten zijn bijvoorbeeld hagen te maken. Door snoei krijg je veel jong hout waaraan het blad in de winter makkelijker blijft hangen. Dus ook wintersierwaarde."